

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА БІЗНЕС-АДМІНІСТРУВАННЯ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ПОВІТРЯНОГО ТРАНСПОРТУ

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач випускової кафедри

_____ Олена АРЕФ'ЄВА
“ _____ ” _____ 2022 р.

ВИПУСКНА РОБОТА

(ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА)

ЗДОБУВАЧА ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ БАКАЛАВР
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 051 «ЕКОНОМІКА»
ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА «ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА»

Тема: «Розробка економічної стратегії розвитку підприємства в нових економічних реаліях»

Виконавець: Присяжний Антон Мирославович

Керівник: д.е.н., професор Ареф'єва Олена Володимирівна

Нормоконтролер: к.е.н., старший викладач Сафонік Н.П.

КИЇВ 2022

НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет економіки та бізнес-адміністрування
Кафедра економіки повітряного транспорту
Спеціальність: 051 «Економіка»
Освітньо-професійна програма: «Економіка підприємства»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач випускової кафедри
Олена АРЕФ'ЄВА
« ____ » _____ 2022 р.

ЗАВДАННЯ
на виконання випускної роботи
Присяжного Антона Мирославовича
(П.І.Б. здобувача)

1. Тема роботи «Розробка економічної стратегії розвитку підприємства в нових економічних реаліях» затверджена наказом ректора від 10.01.2022 р. № 29/ст.
2. Термін виконання роботи: з 17.01.2022 р. по 28.02.2022 р.
3. Вихідні дані роботи: плани, звіти, фінансова звітність, законодавчі та нормативні акти, статистичні дані, наукові та методичні праці вітчизняних та зарубіжних вчених, електронні інформаційні джерела.
4. Зміст пояснювальної записки: вступ; теоретичні засади розробки економічної стратегії розвитку підприємства в нових економічних реаліях; комплексний аналіз діяльності досліджуваного підприємства та факторний аналіз основних напрямів діяльності як основи формування економічної стратегії; висновки.
5. Діалектика поняття «економічний розвиток суб'єкта господарювання». Основні ознаки процесу «розвиток підприємства». Організаційно-економічні важелі економічного розвитку підприємств. Взаємозв'язки джерел інформації задля планування розвитку підприємства. Тракткування поняття «економічна стратегія підприємства». Процес інтелектуалізації розвитку підприємства. Стратегія розвитку підприємства в умовах ринкової економіки. Загальні риси економічної стратегії для її реалізації. Зміни структури пасивів ПРАТ «ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ ЗАВОД «БУДМАШ». Показники фінансової стійкості підприємства , тис. Грн. Показники рентабельності ПРАТ «ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ ЗАВОД «БУДМАШ» у 2016 – 2020 рр.

6. Календарний план-графік

№ пор.	Завдання	Термін виконання	Підпис керівника
1.	Видача завдання	17.01.2022	
2.	Дослідити теоретичні засади розробки економічної стратегії розвитку підприємства в нових економічних реаліях	18.01.2022-23.01.2022	
3.	Провести комплексний аналіз діяльності досліджуваного підприємства та факторний аналіз основних напрямів діяльності як основи формування економічної стратегії	24.01.2022-06.02.2022	
4.	Написання вступу та висновків	07.02.2022-09.02.2022	
5.	Оформлення пояснювальної записки, графічного матеріалу, підготовка доповіді, передзахист	10.02.2022-13.02.2022	
6.	Проходження нормоконтролю, перевірка на плагіат, оформлення документів до захисту, рецензування роботи, подання роботи на кафедрі	14.02.2022-20.02.2022	

7. Дата видачі завдання: 17.01.2022 р.

Керівник випускної роботи _____

(підпис керівника)

Ареф'єва О.В.

(П.І.Б.)

Завдання прийняв(ла) до виконання _____

(підпис здобувача)

Присяжний А.М.

(П.І.Б.)

РЕФЕРАТ

Пояснювальна записка до випускної роботи «Розробка економічної стратегії розвитку підприємства в нових економічних реаліях» 87 с., 13 рис., 18 табл., 89 літературних джерел, додатків.

ПІДПРИЄМСТВО, СТРАТЕГІЯ, НОВІ ЕКОНОМІЧНІ РЕАЛІЇ
ЕКОНОМІЧНА СТРАТЕГІЯ, РОЗВИТОК, КОНТРОЛІНГ, ВИДИ
ДІЯЛЬНОСТІ, КОНКУРЕНТНІ НАПРЯМИ.

Об'єктом дослідження є процеси формування економічної стратегії розвитку підприємства, а предметом дослідження є теоретичні положення та практичні засади розробки економічної стратегії розвитку підприємства в нових економічних реаліях.

Метою випускної роботи є розробка теоретико-методичних основ формування економічної стратегії розвитку підприємства в нових економічних реаліях.

Методи дослідження. Теоретико-методологічну основу дослідження складає аналіз і синтез – для узагальнення теоретичних підходів, етапів економічної стратегії розвитку, розрахунків відносних величин, порівняння, групування, аналіз динамічних рядів, графічний метод, факторний аналіз – для аналізу основних фінансово-економічних показників діяльності підприємства; моделі оцінювання банкрутства – для оцінювання вірогідності банкрутства та можливості розвитку досліджуваного підприємства.

Запропоновано впровадження системи фінансово контролінгу при реалізації стратегії розвитку підприємства, що дозволить вчасно визначати склад інформаційного забезпечення, визначати вузькі місця щодо ресурсного наповнення необхідних робіт, здійснювати пошук адаптаційних заходів при змінах у зовнішньому середовищі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрійчук В.Г. Економіка підприємств агропромислового комплексу: підручник / В.Г. Андрійчук. К.: КНЕУ, 2013. 779 с.
2. Ареф'єва О. В., Пілецька С. Т., Заболотна Д. В. Стратегічні ресурси забезпечення економічного потенціалу в контексті інтеграційно-диверсифікаційного розвитку підприємства. *Бізнес Інформ*. 2020. №11. С. 398–404. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-11-398-404>
3. Ареф'єва О. В., Ареф'єв С. О., Верпека А. О. Стратегічне управління організаційною культурою підприємств при розвитку та адаптації до змін. *Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. Серія Економічні науки*. 2019. № 6 (141). С. 84-95.
4. Ареф'єва О.В., Вовк О.М., Кириченко А.І., Формування механізму нарощування ефективності використання резервів розвитку потенціалу підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2020. №25. URL: <http://www.market-infr.od.ua/uk/25-2020>.
5. Афанасьев Н.В. Управление развитием предприятия : монография / Н.В. Афанасьев, В.Д. Рогожин, В.И. Рудыка. Харьков : ИНЖЭЖ, 2016. 184 с.
6. Білопольський М. Г., Чигарьов Д. В. Напрямки управління ефективністю при забезпечення стратегічного розвитку підприємства. *Вісник економічної науки України*. 2017. № 2 (33). С. 12–17.
7. Богатирьов І.О. Управління розвитком підприємства : автореф. дис. ... канд. економ. наук : 08.06.01 «Економіка, організація і управління підприємствами» / І.О. Богатирьов. Київ. 2017. 22 с.
8. Богацька Н.М., Сімакович М.В. Особливості економічної сутності розвитку підприємства. URL: <http://www.jurnal.org/articles/2014/ekon71.html>
9. Богуславський Є. І., Шибалкіна Ю.С. Стратегія диверсифікації: вибір моменту старту. *Научный журнал «Социальная экономика»*. 2009. Выпуск 2. С. 182–188.

10. Бондар Ю.А., Керімов Р. Шляхи вдосконалення організації стратегічного управління авіакомпаній. *Управління високошвидкісними рушійними об'єктами і професійна підготовка операторів складних систем* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 20 груд. 2019 р. Кропивницький: ЛА НАУ, 2019. С. 276-278.

11. Бондар Ю.А., Легінькова Н.І. Оптимізація системи стратегічного управління підприємством. *Економіко – правові дискусії* : матеріали Всеукр. наук.-практ. інтернетконф. студентів, аспірантів та молодих учених, 30 квіт. 2020 р. Кропивницький. 2020. С 27–30

12. Боярська М. О. Аналіз стратегії розвитку підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Вип. №5. URL: <http://global-national.in.ua/issue-5-2015>.

13. Василюга С. М. Поняття стратегії розвитку підприємства. *Економіка та держава*. 2020. № 1. С. 121–125.

14. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і гол. ред. В.Т. Бусел. К. ; Ірпінь : Перун, 2016. 1440 с.

15. Вінніченко І.І. Сутнісна характеристика розвитку підприємства соціально-економічної системи. *Економіка, фінанси, право*. 2012. №5. С. 8-13.

16. Гнатенко А. І., Поліщук Ю. А. Актуальні питання запровадження стратегічного підходу в менеджмент підприємств України. *Теорія і практика державного управління*. 2017. № 2 (57). С. 65–72.

17. Головка Т. В., Сагова С. В. Стратегічний аналіз : підручник. Київ : КНЕУ, 2012. 198 с.

18. Горемикін В.А. Економічна стратегія підприємства / В.А. Горемикін, О.А. Богомолів. М.: Інформаційновидавничий дім «Філін». Рілант. 2001. 245 с.

19. Гринько Т. Стратегія як інструмент антикризового управління на підприємстві. *Економіст*. 2013. № 8. С. 51–53.

20. Гриценко С. І. Стратегія розвитку екологічно спрямованих транспортнологістичних кластерів блакитного океану. *Вісник економічної науки України*. 2019. № 2 (37). С. 152–156.

21. Гродовський О.В. Механізм оцінювання економічної стратегії промислових підприємств у ринковому середовищі (на прикладі підприємств машинобудування): автореф. дис. ... канд. екон. наук. спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)» / О.В. Гродовський. Хмельницький, 2010. 22 с.

22. Грузіна І. А. Стратегічне управління персоналом як передумова економічного розвитку підприємства. *Актуальні проблеми розвитку галузевої економіки та логістики: матеріали науково-практичної конференції*. Х.: НФаУ, 2011. –С. 15 – 16.

23. Гудзь О. І. Стратегія розвитку підприємства: сутність та класифікація. *Економіка і суспільство*. 2018. № 18. С. 346–352.

24. Гудзь О.І., Мусійовська О.Б. Методичні підходи до обґрунтування стратегії розвитку підприємства. *Економіка та управління підприємством*. 2018. Вип. 22. С. 334 – 340.

25. Джон Міддлтон. Бібліотека вибраних праць про стратегію бізнесу. П'ятдесят найбільш впливових ідей всіх часів / Джон Міддлтон [Пер. з англійської Є. Незлобина]. М.: ЗАТ "Олімп-Бізнес", 2007. 272 с.

26. Діденко Є.О. Інноваційна діяльність підприємства як основа його стабільного та безпечного розвитку. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2014. № 11 (162). С. 77–82.

27. Дунда С.П. Теоретичні підходи до визначення поняття «розвиток підприємства». URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/ppei/2011_32/Dunda.pdf.

28. Єсіна О. Г., Лінгур Л.М. Стратегія вибору системи підтримки прийняття рішень в управлінні підприємством. *Економіка: проблеми теорії та практики*. 2009. № 256. Т. 6.С. 1438-1446.

29. Залуцький В. П. Сутність соціально-економічного розвитку машинобудівних підприємств: методи та принципи їх забезпечення. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2009. Вип. 19.11.
30. Запасна Л. С. Економічна сутність розвитку підприємства. *Культура народів Причорномор'я*. 2007. № 96.
31. Зеленцова, Ж. Ю., Казакова Н.Ф. Конвергенция глобальной сети как новый этап развития: обзор инфраструктурных решений и технологий с целью нахождения решений для повышения безопасности обработки данных при облачных вычислениях. *Інформаційна безпека*. 2013. № 4(12). С. 23-40.
32. Казакова Н. Ф., Скопа А.А. Влияние информационных технологий на общественное сознание и образование. *Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету*. 2017. № 1. С. 39-47.
33. Кифяк В. Теоретичні основи визначення категорії «розвиток підприємства». *Економічний аналіз*. 2011. Вип. 8. Ч. 2. С. 190–194.
34. Клименко Л., Загороднюк О., Халахур Ю. Діалектика поняття «економічний розвиток підприємств» в системі менеджменту. *Підприємництво та інновації*. 2020. №(12). С.120-125.
35. Ковтун О.І. Стратегічні альтернативи інноваційної поведінки для вітчизняних підприємств у контексті забезпечення їх конкурентоспроможності в умовах глобалізації та рецесії національної економіки. *Економіка та держава*. 2013. № 2. С. 14-19.
36. Котьякалова-Литвин І. В. Розробка стратегії реверсінгу бізнес-процесів на основі розширення організаційно-інноваційних горизонтів розвитку підприємства. *Theoretical and Practical Aspects of Economics and Intellectual Property*. 2018. Issue 18. С. 92-98
37. Кравченко О. В. Поняття стратегії в стратегічному управлінні / О. В. Кравченко // Вісник СНАУ. — 2007. — № 1(22).
38. Кузьмін О.Є. Основи менеджменту : підручник / О.Є. Кузьмін, О.Г. Мельник. –К. : Академвидав, 2016. 416 с.

39. Лепейко Т. І. Методологія та технологія управління сучасними підприємствами: теоретичний та практичний аспекти: монографія / під заг. ред. докт. екон. наук, професора Т. І. Лепейко. –Харків: Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. 338 с.
40. Лихолат С. М., Маделик П.Р. Економічна сутність прибутку підприємства. URL: http://www.nbuu.gov.ua/portal/chem_biol/nvnlts/16_2/186_Lycholat_16_2.pdf
41. Лобанов О. А. Удосконалення інструментарію стратегічного управління прибутком підприємств. *Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії і практики*. 2009. № 3(7). С. 62–74.
42. Марцин В.С. Економічне регулювання ефективності господарської діяльності: Монографія / В.С. Марцин. Львів: ЛБІ НБУ, 2018. 491 с.
43. Масленнікова Н.П. Управління розвитком організації / Н.П. Масленнікова. М.: Центр економіки і маркетингу, 2002. 304 с
44. Мельник Л.Г. Економіка підприємства: навч. посіб. / Л.Г. Мельник, О.І. Карінцева. Суми: ВТД «Університетська книга», 2017. 412 с.
45. Мельник Л.Г. Основи стійкого розвитку: навчальний посібник / Л.Г. Мельник. Суми: ВТД «Університетська книга», 2018. 654 с.
46. Мескон М. Основи менеджменту / Мескон М., Альберт М., Хедоурі Ф. М.: Дело, 1994 . 704 с.
47. Місько Г.А. Формування складових економічної стратегії підприємства. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2013. Вип. 2(49). Ч. 2. С. 114-119.
48. Мочерний С. В. Економічний енциклопедичний словник: Т. 1, Т 2 / За ред. С.В. Мочерного, Я.С. Ларіна, О.А. Устенко, С.І. Юрій. Львів: Світ, 2006.
49. Надтока Т. Б., Виноградов А.Г. Свертка показателів при діагностиці соціально-економічного розвитку підприємства: проблеми і шляхи рішення. *Бизнес Информ*. 2013. № 3.
50. Надтонка Т.Б. Соціальний розвиток промислового підприємства та механізми його управління. *Управлінські технології у рішенні сучасних проблем*

розвитку соціально-економічних систем : [монографія] ; за заг. ред. О.В. Мартякової. Донецьк : ДонНТУ, 2011. 744 с. С. 564–569.

51. Невмержицька С.М., Левчук Я.В. Формування стратегії інноваційного розвитку підприємств в умовах невизначеності. *Вісник ХДУ. Серія: Економічні науки*. 2018. № 32 (2018). С. 99–103.

52. Орлик, О. В. Інформаційні системи в сфері управління організацією. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2002. №12.С. 188-191.

53. Отенко І. П. Стратегічна компетентність підприємства: підходи, концепції, методичне забезпечення: монографія / І. П. Отенко, О. О. Порожняк. Х.: ВД «ИНЖЕК», 2014. 368 с.

54. Отенко І.П., Комаков Д.В., Шкрібень Р.П. Стратегічний інструментарій безпеко-орієнтованого розвитку підприємства. *Проблеми економіки*. 2018. № 2(36).С. 235-241.

55. П'ятницька Г., Найдюк В. Мультиваріантивність стратегій інноваційного розвитку. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2018. № 1. С. 22-36.

56. Пащенко О.П. Стратегічне управління розвитком підприємств. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія «Економічні науки»*. – 2011. № 2. Т. 2. С. 99–103.

57. Петруха С.В., Петруха Н.М. Економічна стратегія промислових підприємств: методологія, теорія та практика (частина 1). *Ефективна економіка*. 2013. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_2_18.

58. Пługіна Ю.А. Інтелектуальний розвиток: сутність поняття. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2011. № 36. С. 193–196.

59. Побережний Р.О. Основні напрямки розвитку підприємств машинобудування. *Вісник Національного технічного університету «ХПІ»*. 2012. № 13. С. 90–100.

60. Портер М. Е. Стратегія конкуренції і методика аналізу галузей і діяльності конкурентів / М. Е. Портер. К.: Основа, 2010. 451 с.

61. Пратарідзе-Вишинська М. В. Прибуток підприємства: види, роль та функції. *Економіка. Управління інновації*. 2018. №1. С. 44-52
62. Продіус Ю. І., Богословов В. Б. Інноваційний підхід в організації стратегічного управління на українських підприємствах. *Економіка: реалії часу*. 2015. № 6 (22). С. 78– 84.
63. Раєвнева О.В. Управління розвитком підприємства: методологія, механізми, моделі : монографія / О.В. Раєвнева. Харків, 2019. 496 с.
64. Райковська І. Т. Модель сучасного стратегічного управління підприємством: зміст і компоненти. *Вісник ЖДТУ*. 2015. №3 (73). С. 106–117.
65. Ратушна О. П. Факторний аналіз фінансових результатів. *Зб. наук. праць Київ. нац. екон. ун-ту імені Вадима Гетьмана. Спец. випуск присвячено 35-річчю кафедри обліку, аналізу та аудиту в АПК*. 2012. С. 246–251.
66. Розвиток / Академічний тлумачний словник української мови (1970–1980). URL: <http://www.sum.in.ua/s/rozvytok>.
67. Сініцин В. Р. Стратегічний аналіз середовища функціонування підприємства на основі використання технологій SWOT- та PEST-аналізу. *Молодіжний економічний вісник ім. С. Кузнеця*. URL: <https://www.hneu.edu.ua/naukovi-vidannya/arhiv-vydan-molodizhnyj-visnyk>
68. Скобкин С.С. Экономическая стратегия развития предприятия индустрии гостеприимства и туризма: учеб. пособ. / С.С. Скобкин. М.: Магистр, 2009. 347 с.
69. Смачило І.І. Формування економічної стратегії підприємства в сучасних умовах. *Молодий вчений*. 2017/ № 12 (52). С. 758–762.
70. Сокирник І. В. Стратегічні альтернативи розвитку закладів ресторанного бізнесу. *Вісник Хмельницького національного університету*/ 2017. № 2. Том 2. 236-242.
71. Стратегічне управління потенціалом підприємства: монографія / НАН України, Інститут економіки промисловості / Б.Г. Шелегеда, Н.В. Касьянова, А.Я. Берсуцькій та ін.. Донецьк: ДонУЕП, 2019. 219 с.

72. Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року / за ред. Ю.О.Лупенка, В.Я. Месель-Веселяка. К.: ННЦ, ІАЕ", 2012. 182 с.

73. Строкович Г. В., Жукова Д. А. Теоретичні засади формування системи стратегічного вибору підприємства. *Проблеми економіки*. 2014. № 4. С. 327–233.

74. Сухорська У.Р. Маркетингові стратегії розвитку підприємства: сутність, значення, класифікація. *Науковий вісн.: Зб. Науково-технічних праць*. Львів: Український державний лісотехнічний університет. 2002. Вип. 12.8. С. 259-263.

75. Талавирия О.М. Аспекти розробки економічної стратегії розвитку підприємств. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2016. Вип. 1 (47). Т. 2. С. 335–339.

76. Талавирия О.М. Аспекти розробки економічної стратегії розвитку підприємств. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2016. Вип. 1(47). Т. 2. С. 335-339.

77. Танклевська Н. С. Стратегія реалізації фінансової політики в аграрному секторі економіки. URL: http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/2011_3_1/064-069.pdf

78. Ткаченко Т. І. Стратегічний розвиток туристичного бізнесу: монографія / Т. І. Ткаченко, С. В. Мельниченко, М. Г. Бойко та ін.; за ред А. А. Мазаракі. –К.: КНТЕУ, 2010.

79. Тогузаев Т.Х. Наукові аспекти поняття "стратегії розвитку підприємства". *Економічна теорія та інституційна економіка*. 2009. № 2 (24). С. 19-27.

80. Турило А.М., Святенко С.В. Теоретико-методологічні основи фінансовоекономічного розвитку підприємства. *Фінанси України*. 2010. № 2. С. 120–126.

81. Тюха І. В. Соціально-економічний розвиток підприємства: сутність та видові прояви. *Ефективна економіка*. 2012. № 6. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua>

82. Харченко Т.О. Формування технологій стратегічного управління в банківській системі. *Сучасні детермінанти розвитку бізнес-процесів в Україні* : матеріали III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Київ, 11 квітня 2019 р.). Київ, 2019. С. 235–238.

83. Харченко Т.О., Ковтун А.О. Особливості стратегічного управління в банківській системі. *Ефективна економіка*. 2019. № 1. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=6852>.

84. Хоменко О.І. Види стратегій та інструментарій формування стратегії розвитку підприємства. *Управління розвитком*. 2015. №3 (181). С. 131-137.

85. Хоружа К. В. Стратегічне управління як передумова ефективного розвитку аграрних підприємств. *Наук. вісн. Луган. нац. аграр. ун-ту. Сер. Економічні науки*. 2011. № 32. С. 280–285.

86. Чугунов І.Я., Макогон В.Д. Бюджетна стратегія в умовах економічних перетворень. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2018. № 5. С. 5–18.

87. Шершньова З.Є. Стратегічне управління: підручник / З.Є. Шершньова. 2–ге вид., перероб. і доп. К.: КНЕУ, 2004. 699 с.

88. Шубравська О. Сталий економічний розвиток: поняття і напрямки дослідження. *Економіка України*. 2018. № 1. С. 36–42.

89. Юрій Е.О., Луцик І.Б. Особливості формування стратегії розвитку підприємств в умовах невизначеності зовнішнього середовища. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент*. 2015. Вип. 13. С. 131-134. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2015_13_31.